

В. В. Ходаковський,
аспірант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-0485-6589

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.5—6.24

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

V. Khodakovsky,
Postgraduate student of the Department of Finance, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

FINANCIAL POLICY OF THE STATE IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC TRANSFORMATIONS

У статті розкрито питання сутності фінансової політики держави в умовах економічних перетворень. Показано вагому роль бюджету як інструменту соціально-економічного розвитку суспільства, механізму впливу державних видатків на обсяг сукупного попиту та випуску продукції, перспективного бюджетного прогнозування та планування. Вдосконалення фінансової політики держави має супроводжуватись покращенням рівня інституційного середовища фінансового механізму економічного зростання. Серед найбільш вагомих напрямів такого удосконалення можна виділити підвищення показника розвитку людського капіталу, збільшення частки високотехнологічної складової економіки, посилення стійкості фінансової системи країни, покращання дієвості впливу фінансових інструментів на темпи економічного зростання. Вагомим завданням є оптимізація бюджетного процесу, що сприятиме створенню умов для макроекономічної стабільності та стійкого зростання економіки. Фінансово-бюджетна політика дозволяє вирішувати завдання, що стоять перед країною на певному етапі суспільного розвитку, досягати необхідних макроекономічних пропорцій та прискорювати темпи економічного зростання. В умовах економічних перетворень вагомими завданнями системи бюджетного регулювання є підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів.

The article reveals the essence of the financial policy of the state in the conditions of economic transformations. It is determined that it is important to improve the budgetary institutional mechanisms aimed at increasing public investment in the implementation of prudent fiscal policy. One of these institutional mechanisms should be an effective and transparent system of public finance management, with integrated subsystems of financial and budgetary, social planning and forecasting. The important role of the budget as an instrument of socio-economic development of society, the mechanism of influence of public expenditures on the volume of aggregate demand and output, long-term budget forecasting and planning is shown. In order to fulfill the main tasks of forming a qualitatively new system of public finance management adapted to the requirements of the economy, increasing the efficiency and transparency of their use, achieving certain goals of socio-economic development of the country, it is necessary to continue work on improving the program-target method of budget planning, managers of budget funds, development of a system for evaluating the effectiveness of budget programs in terms of obtaining specific end results. Public financial institutions that influence the formation, distribution and redistribution of gross domestic product and national income must be subject to the relevant economic principles of public financial policy: centralization, unity, independence, balance, soundness, systematics, comprehensiveness and transparency. Improving the financial policy of the state should be accompanied by improving the institutional environment of the financial mechanism of economic growth. Among the most important

areas of such improvement are increasing the rate of human capital development, increasing the share of high-tech components of the economy, strengthening the stability of the country's financial system, improving the impact of financial instruments on economic growth. An important task is to optimize the budget process, which will help create conditions for macroeconomic stability and sustainable economic growth. Fiscal policy allows to solve the challenges facing the country at a certain stage of social development, to achieve the necessary macroeconomic proportions and accelerate economic growth. In the conditions of economic transformations, the important tasks of the budget regulation system are increasing the efficiency and effectiveness of the use of budget funds.

Ключові слова: фінанси, фінансові відносини, фінансова політика держави, фінансовий механізм, фінансове регулювання, економічні перетворення.

Key words: finance, financial relations, financial policy of the state, financial mechanism, financial regulation, economic transformations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Державна фінансова політика є одним з вагомих інструментів економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, доцільним є подальше посилення системності та послідовності у реалізації бюджетно-податкової політики на середньостроковий та довгостроковий періоди. Прийняття раціональних управлінських рішень щодо використання бюджетних коштів доцільно здійснювати виходячи із результатів моніторингу і оцінки ефективності та результативності бюджетних програм, що вплине у подальшому на стійкість та стабільність системи державних фінансів та розвитку суспільних відносин. Циклічність економічних процесів зумовлює необхідність адаптації державної фінансової політики до змін макроекономічних умов. Вагомим є підвищення інвестиційної складової вітчизняної економіки та збільшення обсягу податкових надходжень до бюджету, удосконалення податкової системи та використання податкового потенціалу для забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Створення інституційних умов реалізації політики держави у сфері соціального захисту населення потребує формування відповідної моделі, яка ґрунтуватиметься на інтеграції системи фінансового регулювання соціально-економічного розвитку суспільства та адаптивно-регуляторної бюджетної архітектоники. Прогноз бюджету на середньостроковий період має ґрунтуватись на основі сукупності відповідних методів, тенденцій макроекономічних показників з урахуванням забезпечення бюджетної збалансованості. Покращення якісного рівня інституційної складової системи фінансового регулювання сприятиме забезпеченню фінансової стабільності, результативності структурних перетворень державних фінансів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері розвитку фінансових відносин можна назвати праці Ш. Бланкарта, А. Вагнера, К. Макконнелла, В. Нордхауса [1], П. Самуельсона [1], Р. Солоу, Дж. Стігліца. Питання фінансової політики держави досліджуються у працях вітчизняних вчених: О. Василика,

І. Запатріної[2], Т. Канєвої [7], С. Качули [3], О. Самошкіної [4], Г. Кучер [5], В. Макогон [9;10], Ю. Маркуц [10], А. Нікітішина [8], М. Пасічного[7], В. Федосова, І. Чугунова [3— 10], І. Юрія та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розкриття сутності фінансової політики держави в умовах економічних перетворень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток фінансової системи, створення сучасних економічних інституцій, запровадження нових підходів до адміністрування державного і комунального секторів є актуальними для науковців і практиків, про що свідчать причини виникнення світової фінансової рецесії, зокрема порушення фінансової рівноваги, недостатня ефективність механізмів державного управління в умовах фінансової глобалізації. Вагому роль у відновленні рівноваги фінансової системи, посиленні її стійкості до зовнішніх факторів, у функціонуванні бюджетної системи відіграє державний фінансовий контроль, у тому числі внутрішній аудит. З метою підвищення обґрунтованості прийнятих управлінських рішень важливим є здійснення комплексної оцінки наслідків передбачуваних і проведених заходів бюджетно-податкової політики. Разом з тим, підвищення якості прогнозування податкового навантаження вимагає попереднього розгляду та прийняття в межах фінансової політики варіантів зміни податкового навантаження залежно від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Для реалізації принципу передбачуваності податкового навантаження доцільно здійснювати оцінку ефективності та рівномірності податкового навантаження. Важливим елементом визначення ефективності зміни податкового навантаження виступає аналіз чутливості обсягу податкових надходжень до зміни податкових ставок і показників економічного розвитку території. Доцільним є розробка і впровадження системи моніторингу основних категорій платників податків, на основі якої можна аналізувати динаміку нарахованих податків до бюджетів усіх рівнів, обсяги реалізованої продукції, що може надати уявлення про основні показники, що впливають на базу оподаткування, динаміку податкових надходжень.

Вагомим є розвиток методологічних підходів щодо оцінки впливу інституційних факторів на економічне зростання, одним із найбільш вагомим є якісний рівень системи управління державних фінансів. При визначенні впливу даного фактору необхідно використовувати системний підхід з врахуванням сукупності відповідних показників, зокрема показника ефективності органів державного управління. Важливим інституційним фактором впливу на розвиток фінансової системи та державних фінансів є функціонування судової системи, що є індикатором економічної свободи та реалізується за допомогою механізмів захисту прав власності інвесторів, верховенства права та створює сприятливі умови для зростання обсягів інвестицій в економіку та соціально-економічного розвитку країни. Розробка політики управління державними фінансами повинна відбуватись виходячи з інституційного розвитку країни, певна відповідність її цілей отриманим результатам є наслідком достатнього врахування особливостей інституційного середовища економічної системи країни та суспільства.

Державне фінансове регулювання відіграє вагомую роль в системі економічного розвитку країни. Підвищення обґрунтованості прийняття рішень щодо застосування фінансового інструментарію потребує системного підходу з огляду на важливість розвитку та взаємоузгодження фінансово-бюджетних інституцій в умовах економічних перетворень. Ваговою умовою забезпечення динамічної збалансованості державного та місцевих бюджетів є дотримання інституційних принципів, які визначають базисну модель бюджетного регулювання у системі економічного розвитку країни. Вагомим завданням є оптимізація бюджетного процесу, що сприятиме створенню умов для макроекономічної стабільності та стійкого зростання економіки. Фінансово-бюджетна політика дозволяє вирішувати вагомим завданням країни на певному етапі суспільного розвитку, досягати необхідних макроекономічних пропорцій та прискорювати темпи економічного зростання. В умовах економічних перетворень вагомими завданнями системи бюджетного регулювання є: підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів; оптимізація бюджетних коштів на основних напрямках соціально-економічного розвитку країни; повноцінне впровадження у бюджетний процес середньострокового бюджетного планування, що є одним із дієвих інструментів регулювання соціально-економічних процесів та передумовою прозорості та ефективності бюджетного процесу; обґрунтування чітких правил оцінки обсягу бюджетних видатків, підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за достовірність їх фінансово-економічних обґрунтувань.

В сучасних умовах, важливість підвищення якісного рівня фінансово-бюджетного регулювання обумовлюється необхідністю врахування особливостей соціально-економічного розвитку країн та реальних можливостей економіки. Актуальним є розвиток інструментарію бюджетного регулювання, розбудова методологічних засад його застосування у системі фінансово-економічних відносин. Доцільно відмітити, що ступінь впливу бюджетного інструментарію на макроекономічну динаміку залежить від особливостей перерозподілу суспільного багатства між громадянами та територіаль-

ними громадами, моделі бюджетної архітекtonіки. Вагомими інструментами впливу фінансово-бюджетного регулювання на рівень економічного зростання є структура бюджетних показників. Враховуючи множинність векторів бюджетної політики органи державного управління здійснюють вагомий вплив на соціально-економічні процеси. Якісний розвиток людського капіталу, зростання рівня споживання населення є вагомими завданнями фінансової політики держави, яка взаємопов'язана із програмами довгострокового соціально-економічного розвитку країни. Зазначене активізувало процеси розробки і реалізації адаптивного інструментарію фінансово-бюджетного регулювання. Визначається, що система бюджетного регулювання повинна відображати конкретні напрями та шляхи реалізації забезпечення соціально-економічного розвитку країн. Ваговою метою є посилення фінансово-бюджетної дисципліни, шляхом забезпечення контролю за використанням бюджетних коштів; підвищення рівня передбачуваності державних витрат та взаємоузгодженості дій учасників бюджетного процесу. Зокрема, на даний час, з метою забезпечення конкурентоспроможності та зміцнення потенціалу сталого зростання економіки, система фінансово-бюджетного регулювання країн з розвинутою економікою спрямована на здійснення довгострокових перетворень в рамках фінансово-економічної стратегії. Одними з ключових завдань є: забезпечення бюджетної стійкості шляхом розробки довгострокових прогнозів державних витрат. Ці прогнози є важливим фактором для визначення середньострокової мети системи бюджетного регулювання та основою комплексної оцінки довгострокової стійкості системи державних фінансів [6; 10].

З огляду на провідний досвід країн із розвинутою економікою у сфері фінансово-бюджетного регулювання, доцільними є узагальнення систематизація даного досвіду, здійснення оцінки можливостей його застосування у розвитку вітчизняної бюджетної системи, розробки підходів щодо управління фінансовою сферою. Важливим завданням з метою забезпечення бюджетної стійкості та стабільності в країнах ЄС є гармонізація принципів функціонування бюджетних систем. В цілому в сучасних умовах специфіка європейської моделі бюджетного регулювання визначається значною роллю інтеграційних процесів в забезпеченні її дієвості та результативності. Розробка фіскальних правил сприяє ефективній реалізації фінансово-бюджетного інструментарію. Інституційні обмеження бюджетних показників спрямовані на зниження рівня державного боргу та підтримки оптимального рівня дефіциту бюджету. Розвиток системи бюджетного регулювання здійснюється під впливом макроекономічних умов та змін векторів стратегічних соціально-економічних завдань.

Державне регулювання інноваційного розвитку спрямовано на забезпечення ефективності функціонування фінансового механізму. Фінансові ресурси державного сектора економіки визначають засади соціально-економічного розвитку країни та територій, впливають на фінансовий потенціал суб'єктів державної і комунальної власності. За умов економічних перетворень актуалізуються питання визначення методів і інституційних механізмів підвищення ефективності фінансово-

го забезпечення економічного розвитку країни. Необхідність модернізації системи фінансового регулювання обумовлена суспільною потребою формування комплексної довгострокової концепції розвитку фінансово-економічної системи. Соціально-економічні передумови доцільності застосування заходів державного регулювання економіки формувалися та змінювалися з урахуванням цілей та завдань фінансової політики. На кожному етапі економічного циклу існує необхідність обґрунтування та використання сукупності фінансових інструментів і важелів для активізації процесів економічного зростання, забезпечення макроекономічної стабілізації. Рівень податкового навантаження відображає суспільний вибір розміру показника частки валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через державні фінанси, структура податкової бази та ставки податків є інструментами впровадження даного вибору. Структура бюджетних видатків має бути спрямованою на вирішення завдань модернізації економіки, пріоритети бюджетної політики повинні враховувати доцільність розширення частки продуктивних видатків бюджету з підвищенням рівня їх ефективності. Вплив бюджетних видатків та дефіциту бюджету на соціально-економічні процеси достатньою мірою залежать від якісного рівня державного управління та ефективності використання бюджетних коштів.

З метою інтенсифікації системи бюджетного регулювання у сфері видатків важливо розвинути відповідні інституційні засади щодо забезпечення дієвих механізмів щодо державної підтримки фінансування інвестиційно-інноваційних проектів. Водночас вагомим завданням системи бюджетного регулювання у сфері формування дохідної частини бюджету є покращення дієвості механізму адміністрування податкових надходжень. Наразі постає необхідність розбудови концептуальних засад системи бюджетного регулювання у сфері доходів бюджету, що забезпечить зростання рівня податкових надходжень бюджету. Передбачуваність змін системи бюджетного регулювання є основною передумовою для посилення фіскального потенціалу податків. Вагомим завданням є розвиток інструментарію автоматизованої системи контролю за адмініструванням податкових надходжень. Видаткові зобов'язання мають бути проаналізовані з точки зору можливостей їх фінансового забезпечення та спрямування у досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни. Разом з тим, до ризиків порушення фінансової стійкості у короткостроковій та середньостроковій перспективі доцільно віднести: посилення економічної рецесії, зокрема в зв'язку з продовженням пандемії, що вплине на рівень економічного зростання та можливість виконання бюджетного плану, зокрема щодо формування дохідної частини бюджету; несприятлива кон'юнктура зовнішнього ринку запозичень. Отже, основні зусилля вітчизняної системи фінансово-бюджетного регулювання доцільно спрямувати на досягнення бюджетної стійкості, стабільності та динамічної збалансованості. Важливим є оцінка ефекту мультиплікатора доходів та видатків бюджету. Поряд з цим, в залежності від зміни екзогенних та ендогенних фінансово-економічних чинників, системі бюджетного регулювання притаманні адаптаційні механізми, які впливають на необхідність

удосконалення бюджетного інструментарію, що надасть можливість забезпечити результативність економічних перетворень. Важливість капітальних вкладень для економічного розвитку країни та обмеженість ресурсів бюджету актуалізують завдання вдосконалення інвестиційної політики та перегляду механізму прийняття рішень щодо державних капітальних вкладень. З огляду на те, що капітальні вкладення здебільшого розраховані на кілька років, інвестиційні програми будуть більш передбачуваними і прозорими, якщо їх інтегрувати у процес середньострокового бюджетного планування. Вагомим завданням є повноцінне впровадження у бюджетний процес середньострокового бюджетного планування, що позитивним чином вплине на архітектоніку бюджетних видатків, досягнення стратегічних цілей суспільного розвитку, дозволить підвищити рівень взаємоузгодженості видатків бюджету з наявними дохідними джерелами та основними напрямками соціально-економічного розвитку країни.

Циклічність економічних процесів зумовлює необхідність адаптації фінансової політики до змін макроекономічних умов. Визначення пріоритетних напрямків державного фінансового регулювання має відбуватися в межах функціонального та інституційного підходів. Із посиленням регулюючої функції державних фінансів за умов стабілізації фінансової системи зростає роль бюджетного регулювання в процесі забезпечення умов для поступального економічного розвитку. Підвищення дієвості механізмів формування дохідної та видаткової частини бюджету з урахуванням пріоритетів соціально-економічної стратегії посилює результативність бюджетно-податкової політики. Модель фінансування соціальної сфери потребує поглибленої диверсифікації, забезпечення адресності фінансування суспільних послуг. Бюджетне регулювання у сфері видатків здійснює відповідний вплив на зростання якісного рівня освіти і науки, розбудову інноваційної інфраструктури. Видатки бюджету на фінансування науково-технічних програм, державних капітальних вкладень, субвенцій на виконання інвестиційних програм мають активізувати інноваційну діяльність в економіці. Водночас, актуальним є використання концесійного механізму державно-приватного партнерства в сфері управління інфраструктурними об'єктами.

На даному етапі посилюється актуальність поглибленого дослідження теоретичних та методологічних засад формування фінансово-бюджетного прогнозування та планування, формування довгострокової державної фінансової стратегії. Запровадження середньострокового планування бюджету, посилення взаємозв'язку річного та середньострокового бюджетного прогнозування дозволить структурувати видатки бюджету на основі стратегічних програм економічного і соціального розвитку країни. Необхідним є розширення сфери застосування програмного та галузевого підходу в процесі планування видаткової частини державного і місцевих бюджетів. Показники результату діяльності головних розпорядників бюджетних коштів повинні відображати ступінь досягнення зазначених цілей держави у відповідній сфері. Для підвищення ефективності використання бюджетних коштів доцільним є оновлення методології моніторингу та оцінки ефективності бюд-

жетних програм. Виконання стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни вимагає вдосконалення структури системи державного фінансового контролю, посилення взаємозв'язків між складовими системи управління державними фінансами. Доцільним є подальший розвиток відповідних механізмів та інструментів державного фінансового аудиту в умовах трансформації фінансово-економічної системи. В умовах економічних перетворень зростає частка державного фінансування соціальних послуг для малозабезпечених верств населення, потребує удосконалення перелік і стандарти базових соціальних послуг, що гарантовані державою. Бюджетні видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення варто визначати як інвестиції в людський капітал, їх фінансування сприяє інноваційному розвитку суспільства. Інституційна складова розвитку системи соціального забезпечення удосконалює основні засади та механізм реалізацій фінансової політики у соціальній сфері, що є важливим в умовах погіршення демографічної ситуації, скорочення життєвого рівня населення, значних обсягів трансфертів із державного бюджету до пенсійного фонду та місцевих бюджетів. Результативність фінансування соціального захисту має визначатися як система якісних та кількісних показників відповідно до основних положень програмно-цільового методу бюджетного планування. Бюджетні програми фінансуються з державного та місцевих бюджетів та відображаються в показниках зведеного бюджету держави, бюджетних установ, суб'єктів підприємницької діяльності, інших фондів фінансових ресурсів. Значна частка фінансів державного сектора економіки, що перерозподіляються через бюджетну систему країни, відповідає світовим тенденціям та свідчить про суттєву роль держави у фінансуванні суспільного розвитку в сучасних умовах.

Фінансова підтримка незахищених верств населення відбувається через перерозподіл створеної вартості через фінансову систему, солідарна взаємодопомога у поєднанні з особистою відповідальністю є базовими принципами побудови громадянського суспільства. Спрямованість державної фінансової політики, результативність її реалізації визначають динаміку, процеси перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетний, податковий, страховий механізми, впливають на фінансовий потенціал, фінансову стійкість, реалізацію довгострокової стратегії економічного розвитку, динамічну макроекономічну збалансованість. Застосування програмно-цільового методу та середньострокового бюджетного планування забезпечує підвищення якості бюджетних програм, результативності державної фінансової політики. В умовах обмежених фінансових ресурсів застосування державно-приватного партнерства дозволяє забезпечити своєчасність та повноту фінансування проектів, ефективне використання залучених ресурсів, що скорочуватиме рівень боргового фінансування державних витрат за рахунок зміни джерел і інструментів фінансування. Інституційне забезпечення супроводу таких проектів дозволяє враховувати особливості джерел фінансування та характеристики проектів, використовувати відповідні механізми фінансування та страхування, що у сукупності підвищить ефективність використання фінансових ресурсів [3; 7].

Інституційне вдосконалення фінансового регулювання має на меті підвищення рівня дієвості щодо прийняття рішень у сфері заощаджень, інвестування, мінімізації фінансових ризиків. Важливою складовою регулювання фінансової сфери є координація діяльності фінансових інститутів щодо встановлення системи принципів і правил їх взаємодії, формування та реалізації заходів державної фінансової політики. Досягнення стабільності фінансової системи країни як пріоритетного завдання бюджетного та монетарного регулювання потребує підвищення стійкості державних фінансів і належного рівня функціонування грошово-кредитного ринку. З метою забезпечення цінової стабільності необхідним є одночасне використання інструментів інфляційного таргетування та запровадження інституційних обмежень при формуванні бюджетних показників. Доцільним є актуалізація та удосконалення механізму стрес-тестування банківських установ, оновлення вимог до достатності банківського капіталу, методів оцінки ризику ліквідності, системи моніторингу за системними банківськими установами. Актуалізація річних планів управління державним боргом має координуватись із визначеними фінансово-економічними пріоритетами, зміною кон'юнктури на ринку боргових зобов'язань. Вагомим значення набувають питання вдосконалення системи моніторингу зовнішніх заборгованостей корпоративного сектора і механізму надання державних гарантій. В середньостроковій перспективі необхідним заходом є обмеження граничного значення бюджетного дефіциту з врахуванням показника видатків бюджету на обслуговування державного боргу. Важливим є підвищення результативності використання методів управління державним боргом на основі формування довгострокових напрямів боргової політики країни.

Формування ефективного та прозорого механізму фінансового забезпечення соціального захисту потребує використання обґрунтованих підходів до підвищення якості рівня життя населення, забезпечення розвитку соціальної сфери, визначення довгострокових цілей суспільного розвитку, їх інтеграцію у бюджетний процес. У сучасних інституційних умовах, пріоритетними напрямками вдосконалення механізму фінансового забезпечення соціального захисту мають бути забезпечення макроекономічної та соціальної рівноваги, посилення дієвості використання видатків бюджету та коштів державних цільових фондів, підвищення ефективності державного фінансового контролю, створення сприятливих умов для запровадження та реалізації недержавних форм страхування, удосконалення методологічних засад механізму планування та прогнозування видаткової частини державного та місцевих бюджетів. Фінансове забезпечення соціального захисту населення як економічна категорія відображає відповідні відносини при перерозподілі валового внутрішнього продукту з метою використання його частини на подолання бідності, як складова державного управління містить сукупність фінансових джерел, форм, методів, інститутів, що застосовуються для регулювання соціальних процесів використовуючи у тому числі страховий, бюджетно-податковий, кредитний механізми. Сучасний соціально-економічний стан країни та стратегія розвитку спрямована на розбудову соціальної ринкової економіки вимагають виваженого підходу до управління державними фінансами, визначення раціональних методів фінансового забезпечення системи соціального за-

хисту населення як вагомому інструменту реалізації економічної та соціальної політики держави. Фінансова спроможність та збалансованість є вагомими складовими системами соціального забезпечення.

Разом з тим, на даному етапі, постає необхідність розвитку інструментарію фінансово-бюджетного регулювання для підтримки процесів економічного розвитку, підвищення результативності виконання бюджетних програм як інструменту суспільного розвитку, обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку системи формування та виконання бюджету. Комбінаторне застосування інструментарію фінансово-бюджетного регулювання має кореспондувати із стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку країни. Обґрунтованість управлінських рішень щодо бюджетного регулювання надає можливість для ефективної гармонізації складових фінансової політики; орієнтування учасників бюджетного процесу на досягнення конкретних результатів виходячи із стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни.

ВИСНОВКИ

На даному етапі розвитку державних фінансів у провідних країнах простежується тенденція до удосконалення системи управління державними видатками шляхом підвищення рівня її ефективності та результативності. Вдосконалення фінансової політики держави має супроводжуватись покращенням рівня інституційного середовища фінансового механізму економічного зростання. З метою інтенсифікації системи бюджетного регулювання у сфері видатків важливо розвинути відповідні інституційні засади щодо забезпечення дієвих механізмів щодо державної підтримки фінансування інвестиційно-інноваційних проектів. Водночас вагомим завданням системи бюджетного регулювання у сфері формування дохідної частини бюджету є покращення дієвості механізму адміністрування податкових надходжень. Розробка політики управління державними фінансами повинна відбуватись виходячи з інституційного розвитку країни, певна відповідність її цілей отриманим результатам є наслідком достатнього врахування особливостей інституційного середовища економічної системи країни та суспільства. Фінансово-бюджетна політика дозволяє вирішувати завдання, що стоять перед країною на певному етапі суспільного розвитку, досягати необхідних макроекономічних пропорцій та прискорювати темпи економічного зростання. В умовах економічних перетворень вагомими завданнями системи бюджетного регулювання є: підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів; оптимізація бюджетних коштів на основних напрямках соціально-економічного розвитку країни; повноцінне впровадження у бюджетний процес середньострокового бюджетного планування, що є одним із дієвих інструментів регулювання соціально-економічних процесів та передумовою прозорості та ефективності бюджетного процесу; обґрунтування чітких правил оцінки обсягу бюджетних видатків, підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за достовірність їх фінансово-економічних обґрунтувань.

Література:

1. Самуельсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика. 19-е изд.: пер. с англ. М.: Вильямс, 2015. 1360 с.

2. Запатріна І.В. Бюджетне регулювання економічного зростання. К.: НДФІ. 2008. 37 с.

3. Чугунов І.Я., Качула С.В. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. Вісник КНТЕУ. 2020. № 2. С. 87—98.

4. Чугунов І.Я., Самошкіна О.А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни // Вісник КНТЕУ. 2019. № 2. С. 103—121.

5. Чугунов І.Я., Кучер Г.В. Фінансові ресурси державного сектора економіки. Вісник КНТЕУ. 2019. № 3. С. 40—52.

6. Чугунов І.Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 532 с.

7. Budget policy of social development. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. and other. General editorship Chugunov I. Scientific Route. Tallinn, Estonia. 2018. 348 p.

8. Чугунов І.Я., Нікітішин А.О. Податкова безпека держави // Вісник КНТЕУ. 2019. № 4. С. 31—41.

9. Chugunov I., Makohon V. Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes. Baltic Journal of Economic Studies. Vol. 6. 2020. № 1. Pp. 130—135.

10. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. Problems and Perspectives in Management. 2019. Volume 17, Issue № 4, pp. 252—261.

References:

1. Samujel'son, P. Je. and Nordhaus, V. D. (2015), *Jekonomika [Economy]*, 19th ed., translated from English, Vil'jams, Moscow, Russia.

2. Zapatrina, I. V. (2008), *Biudzhethne rehuliuвання ekonomichnogo zrostannia [Budget regulation of economic growth]*, NDFI, Kyiv, Ukraine.

3. Chuhunov, I. Ya. and Kachula, S. V. (2020), "State financial policy to ensure the social development of society", *Visnyk KNTEU*, vol. 2, pp. 87—98.

4. Chuhunov, I. Ya. and Samoshkina, O. A. (2019), "Budget expenditures in the system of state regulation of socio-economic development of the country", *Visnyk KNTEU*, vol. 2, pp. 103—121.

5. Chuhunov, I. Ya. and Kucher, H. V. (2019), "Financial resources of the public sector of the economy", *Visnyk KNTEU*, vol. 3, pp. 40—52.

6. Chuhunov, I. Ya. (2021), *Biudzhethna stratehiia suspilnoho rozvytku [Budget strategy of social development]*, Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

7. Chugunov, I. Kaneva, T. and Pasichnyi, M. (2018), *Budget policy of social development*, Scientific Route, Tallinn, Estonia.

8. Chuhunov, I. Ya. and Nikitishyn, A. O. (2019), "Tax security of the state", *Visnyk KNTEU*, vol. 4, pp. 31—41.

9. Chugunov, I. and Makohon, V. (2020), "Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6, no. 1, pp. 130—135.

10. Chugunov, I. Makohon, V. and Markuts, Y. (2019), "Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations", *Problems and Perspectives in Management*, vol. 17, Issue № 4, pp. 252—261.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2022 р.